

Usura in Contractu, quo pecorum locatio statuitur
salva forte, & media luci parte.

- 1 Gravis decisio super ejusmodi pecorum locationibus.
- 2 Omnes factura fortuita, improvisa, inevitabilis qua in pecorum locatione contingunt, debent in eam cadere, ad quem fors periret, & Locatarius non teneat, nisi forte eius culpa factura consigerit.

Q U A E S I T U M .

IN Tracta Nivernensi mos obtinet contrarius Consuetudini titulo de pecorum incrementis, & Locationibus art. 3 ut is, qui locatur augendus Grex, dimidiam sibi eis detrimentum partem, quod etiam forte fortuna, non autem ejus dolo, fraude, aut culpa contingit. Conditione hac usuraria esse videtur, atque adeo eum ut ejusmodi sufficit Dominus de Sancto Germano in suo Examine generali omnium statuum & conditionum cap. 27. de Nummulariorū obligationibus n. 24. Quæritur ergo, an hac conditione in more posita in Nivernensi Tractu, & longo Regionis usu firmata possit huius Contractus hoc in capite licitos reddere? Et si sane adversatur Confutatio expensis hisce verbis

*Articulo 3. tituli de incrementis & locationibus
pecorum ex Nivernensi Confutacione.*

Et Locatarius quidem ita dicto gregi cavere debet, ut si intercedat decreta, aut perire debet ejus dolo, errore, vel culpa, ille damno sit obnoxius; at si id accidat calo, vel ex parte previsi, aut non prævidens incommodes, ipse minima teneatur, sed comine pecuniam sit, communique factura.

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientie subscriptum censet. Contractum, quo ita locatur Grex, ut decreta ac factura, fortuito calo, non ipsius fraude, dolo, vel negligenti contingit. Locatarius sibi dimidiam partem, impunita est, nulloque illi, quamlibet diuturnitate fuerit, fieri potest; quia nempe ex recta ratione atque aequitate nemo subire debet iacturam rei, quia in ejus potestate non est; atque ita cum haec animalia non in eorum sunt proprietate, qui ea procurant faciliunt, non est, cur in eos recipiat factura pars, est hec regula, quam natura ipsi omnium annuis inspiravit. Hoc nimis de causa Sixtius Quintus testatur in Bulla *Decretabilis* se magno cum dolore audiivis in eis ejusmodi societas, in quibus specie locatarii nomine usura tegetur, adeoque easdem condemnat.

Mediochanense Consilium primum sub S. Carolo Contractus hos regiis titulo de usuria in hac verba: *In societate animalium, que insinuata aliqui dantur ad custodiendum, sive ne operas perfici, omnes causas etiam fortuiti temporis sunt periculis ejus, qui derit, nisi id alterius facti dolo, vel magno negligencia accidit, nec facti pectoris, ni forte factum est semper factum est, ex fractio animalium quoniam factum est. Et in locationibus animalium, que sunt certe pretia, si illa auctoritate aut negligencia ejus, qui conductus, deciderit factum, id semper sit dolo ejus, qui locatur; si autem animalia dominum afflant, ita ne forte datur factus sit, nihil omnino percipi posse.* Gallicani Cleri Congregatio habita Meloduni an. 1579, in eamdem sententiam loquitur eodem titulo: *In societate animalium, que insinuata aliqui dantur custodiendum, sive ne operas perfici, omnes causas etiam fortuiti, sive damno temporis, & periculis ejus, qui derit, nisi accipiente & conscientie dolus inveniatur auctoritate aut causam conficerit, nec ex factum animalium quicquam praeceps factum solvantur.* Concinuit Burdigalense Consilium an. 1583.

Cum ergo constet non modo Mediolanensem & Burdigalensem, verum etiam universam Gallikanam Ecclesiam adeo expensis verbis hoc in negotio mententi suam aperuit, idemque negitissime Romanam Ecclesiam cum in Sixti V. Bulla, tum in confirmatione, qua Mediolanense & Burdigalense Concilia rata esse voluit; statui proinde potest nullam auctoritatem occurrere, que ejusmodi decisimous oponatur, & prætes, quemque illidem constitutionibus repugnantes offerri possunt, non nisi tamquam cum Ecclesia doctrina præstantes spectari posse.

*Decimus Parisius die 29. Januarii an. 1678.
Augustinus de Lamo.*

Usura in Censu Contractu.

Annuus census Contractus ea conditione stipulari, ut jus ad se repente forte, si quis census conficiat, duebus annis continuo elapsos census facture negligere, usuraria est; neque enim vendicio est, sed mutuum, ex quo lucrum peripit.

Q U A E S I T U M .

Thius opus habens summa librarum 2000. Sempronius rogat, ut eam sibi tribuat non sine annis census confirmatione. Assentitur Sempronius, sed ea conditione, ut Titulum ad reddendam fortem adigere possit, si duebus continuo annis census non solverit. Quæritur, an tanta conscientia hic Contractus iniiri possit?

R E S P O N S I O .

Consilium subscriptum, iudicat Contractum hunc falsis conscientia legibus transfigi non posse; quippe qui non Conscientia Contractus est, sed mutuum, ex quo emolumennum Sempronius percipit; atque ita usuraria conventione est. Non est sane confirmationis Contractus, quia nempe ad hujus Contractus efficiunt perire, ut adit alienatio pretii Census empti in favore venditatis, quemadmodum etiam alienatio Census in emptoris favorem; ut proinde cum nec frus extiterit ex parte venditatis, nec periculum ex parte fundi, super quo Census iniuritus est, emptor non possit uti jure suo nisi rem, quia ipso vendita fuit, quaque ejus propria per hunc Contractum evasit. Nihil ergo aliud ille petere potest, quam ubi libi Census solvatur, ac mihi id fiat, potest ibi apud Judicem confidere, ut solutionem obtineat. Cum enim certum sit forte in Venditoris proprietate devitare, torris ipsius repente iustus titulus emptori non adest, quoad census ipse subditur. Quoniam Sempronius conscientia Contractum cum Titulo non iniit, quoniam sibi repetente forte ius relevavit, si forte duebus annis continuo sibi Census solvitur non facit, ejusdem fundo integro aque incolini remaneant. Et quod inde consequent, spetandae ea Conventione tamquam mutuum, cujus vi Sempronius lucrum reteret, id quod usurarium est.

*Decimus Parisius die 15. Octo ris an. 1678.
Aug. de Lamo.*

Multiplices decisiones super usura negotio.

Q U A E S I T U M .

Iuidam Mercator dat mutuas 2000. libras, ut eas in negotium summa referat, ea conditione, ut eas ipse retinat intra quinquennium cum annis quinque pro centum. Qui hunc Contractus iniit, accepti auditione Sorbona Doctoribus ad conscientia Catus decidendo propositis conventionem eam usuriam videri, nullis omnibus a proposto non recedit, pecuniam stipulatis conditionibus mutuandat, quamlibet quinque annis, cum census recipit. Secundum est illa in hoc negotio sententiam nonnullorum Doctorum, qui ad conscientia Catus minime incumbunt, multorum praeterea Religiorum, denique trium Contractuum opinionem.

Quæritur, an ille usura crimen committit, atque an quicunque percipit, census restituere tenetur? Quæritur etiam, an opinio, qua trax Contractus permixta, probabilis sit? II. Alius lucrum referre volens ex summa librarum 4000, quin ea alienum, accedit ad Cambi Ministrum, qui ei inventit Thebanum; promittit hic ut intra triennium factum & centum pro Regis taxa redditum; quæritur, an ad iste usura, & an eius complex sit Cambi Minister; an vero officiis sui titulo agere possit salva conscientia, ut pecunia faciatur detur?

III. Præsto sum Mercatori 2000. libra numerata pecunia, ille vero pecunia in negotio collaudato opportunita occasione hand nastus eam tribuit, accipiente temis schedulis, quibus, intra triennum spatiu librarum 3000, respondentibus promittit soluto denarii quinti pro centefimo. Quæritur, an ipso Census circa usuram percipere possit?

IV. Parisiensem hominem ex numerate pecunie libris quinque mille lucrari volenter, eisque in societate aut censum constitutum conferre renuentia ita Cambi Minister aliquid; id mihi mutua sibi librarum quinque milia tribue, que ego tradam permutterias Litteras, ut parvo summa Lugduni recipias, Lugduni autem alia Littere tibi tradentur, ut eam recipias Parisi, ego vero solvam Cambi. in penas, & annum quinque pro centum.

R-

R E S P O N S I O .

terius. Usura in societate legitimum est, at cum non in mutuo mutuas, est usurarium. Explicitio Capitis Naviganti.

Q U A E S I T U M .

Rogant Sorbone Doctores, ut definiant, an Contractus ejusmodi sit usurarium?

Coram Notario Regio Ruellie subscripto adiutit ipsemet Andreas Mercator digna in Urbe degens, qui confessus est debere Jacobo patre Mercatori in eadem Urbe degenti, presenti, & stipulanti, & acceptanti summan librarum tria milie pro equo summa, quam dictus Jacobus creditor ei mutuas dedit paulo ante præsentem, ex argenteis Luisis, aliorumque generum nummis, quos ipse aquo animo acceptavit, quoque nunc solvit; declarans dictus debitor fætum suum esse dictam summan ut ea interetur ad solutionem merciorum, quibus eratdam curavit Nagini, cuius nomen Propheta Elia dicit, Urbis, aptam farenidis 400. meraris domini, Navarros Guillelmo &c. ut Deo juvante, cum primum venus arserit, ut iter initiat in Insularum America, ac deinde redeat ad eandem Urbem, Nannae, aut Burdigalam; cuius summa librarum 2000. dictus creditor habebit maritimus periculum, tum quod in dictarum mercium, tum quod eratdam reditum, amicorum, inimicorum, ignis, venti, natræfragii, aliorumque fætuum calum, ex die & hora, qua dicta Navis solvet hoc ipso litora, ubi nonne est, ut dictum iter incipiat, idque usque ad horas 24. poliquam in aliquo ex recentibus locis Navis solpes parvenient, & redierit, quam summan librarum 2000. Cum dictorum periculorum lucro denario decimo octavo pro centefimo dictus debitor dicto creditor domi fuit in hac Urbe, vel ejus nomine prefationem delatorum servaturum & solutorum promovit intra dies quindecim, nec plures post dictorum periculorum finem, siue mercium adit reditus, live nonne ac si forte, quod Deus avertat, natræfragium contigerit, dictus creditor ex his, quæ ferta & reparata fuerint, singulos solidos pro singulis libris percipiet, & in fidem præsentis obligat omnia sua bona, mobilia & immobilia, præsentia, & futura, singulatum vero omnes merces itineris definitas, redditusque proventuum, quin generalis obligatio officia specialia, vel e converso; remittantur, &c. Indicatum, decretumque.

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientie subscriptum, quod propositam facti speciem vidit, existimat, cum certum sit ex veteri novoque tellimento usuram vetitam esse, ut loquitur Alexander III. Super eo, extra de Utris nullum pariter lucrum ex munio quasi pessi, atque ita, si re vera Jacobus Mercator Andrea mutuam dedit, ex mente, eoque confilio, ut ratione mutuum perciperet, & ita quidem animo comparatus fuit, dicto procul Contractum coram Deo usurarium esse, nec omnino excusari potest, quia usura efficiens est.

Satis per hoc responsum questionemque. Nimirum permittande pecunie Litteras, que Parisii Lugdunum, rurisque Lugduni Pariflos dantur, quibusque pecunia ita in orbem diffusa, ut conscientia factum sit, ac ne sis ipsi, qui hoc commercium exercent, ejus pravitas innatet.

Homo hic re quidem ipsa ex numerata pecunie libris 5000, quas non nisi mutuas dat, ignoris loco percipit quia pro centum. Nulla hic alienatio, nullus adeo titulus, qui hanc permissionem reddere possit, & sic efficiens cunctis factis ostensit non adesse bonam fidem, quae non executionem afferre possit; atque ita libras 5000. mutuas dat, earum centum, aut permittit pecunie pretium tanta conscientia sibi summa nequirit, quia non est hæc proprie dicta pecunia, sed mutuum, ut aliquid lucrum, ac deinde tantum involvatur, ut conscientia factum sit, ac ne sis ipsi, qui hoc commercium exercent, ejus pravitas innatet.

III. capite laudato nunquam, quocumque deum pro-

texta, usura fieri potest, et loquitur:

Respondamus, quod cum

usuram crimen uerisimiliter defensum est, ut super hoc definitionem aliquam posse fieri non videtur: quia cum

scriptura scripta prohibetur pro alterius vita mensuris, nullus magis

probibetur nisi quis, ne etiam pro remissione vita capiatur usura

crimen involvatur. Verum in eo veritate huius negoti

maxima difficultas, an Contractus, de quo dictum est,

sit proprius dictus Contractus mutuvi verborum, quibus

initus est, ac si vere mutuum sit, an Jacobus mutuas ita

titulus habuerit, fei Andrea pecuniam non dare; nisi ea

lege ut mutua summa cauio sibi committeretur; ac vero,

item illiberaliter, nullaque appetita conditio pecuniam

mutuum dedisset, Andreas optaverit Jacobum sibi 3000. lib-

rarum summan cauere. Si neque vero nominis mutuum

fuerit, quod ex hacdicta dicta est, quibus addi-

potest est, ut proinde negotium hoc ab usura eximi nequeat:

Naviganti, qui enari at mundinas terram mutuas pecunias quantitas pro eo quod substat in se periculis, fætus, pessi-

quid ultra fortis, usuraria est confundatur. Quia nempe Ja-

cobus eam Andreæ conditionem imponebat, ut sibi libra-

rum 3000. cauio sit, cum lucro decimi octavi denarii

offerri debet illius, extra omnem dubitationem est,

Contractum hunc obnoxium fore condemnationem capit. Na-

vigant. Hac sane eorum, qui inter Canonicas, tum et

iam coram, qui inter Theologos primas tenent, sententia

Dd. est;

C A S U S XII .

Usura in maritimis cautionibus.

In Commerce, quod per mare exercetur, non petet isti, qui mutuantur, circa usuram exigere, ne qui mutuum dat, ad seruos casus omnes facere cauere, in futurum universi lucrum

propter aliquam fætus, usuraria est confundatur. Quia nempe Ja-

cobus eam Andreæ conditionem imponebat, ut sibi libra-

rum 3000. cauio sit, cum lucro decimi octavi denarii

offerri debet illius, extra omnem dubitationem est,

Contractum hunc obnoxium fore condemnationem capit. Na-

vigant. Hac sane eorum, qui inter Canonicas, tum et

iam coram, qui inter Theologos primas tenent, sententia

est; docent enim uno ore circumstantias, quocumque tandem ex fuerint, efficere non posse, ut quod suapte natura malum est, bonum evadat, nisi eam vim habeant, ut omnem, quae in re occurrit, malitiam de medio funditus tollant, hoc est rei ipsius naturam mutant. Ita Dij. Thomas Opus. de usuris cap. 7. Nullo preter circumstantia transmutare in mortibus de bono in malum, vel excovertio, nisi quis solitus natura sui racinibus bonitatis, vel malitiae. Quid in causa fuit, ut Gabriel Biel in 4. diss. 15. q. 2. explicans Caput Navigantii ita diceret: *Talis mutatio non vult mutare nisi cum talis usura factis periculis*: & propterea gravas doloris in re cipiendo aliquid plus ex munere unde pro rigore habendum est, quod si mutuum sit principiter per habendum ultra formam, nullum periculum posset excusare, quia sit usura talis contractus. Angelus de Clavasio 2. Usura §. 38. & 46. Richard, in 4. diss. 15. art. 5. quaf. 3. Rotella v. Societas. Armilla 2. usura, §. 8. Ita pariter tentant, & poterimus quidem precedentium sententiam haenec declarat: *Mutuus Antonius centum aureos cum patre, quod Antonius afferat mutuum, quod habebit centum aureos. & ultro hoc rato pro centenario, usura est, quantum ultra fuit vult obligacionis ralem. Cum hoc rato sit, ut qui dat naviganti mille ad negotiorum, poterit accipere ab eo vel ab alio afferentem, quod re habebit mille & quinque pro centenario Non tamen autem mutuus debet calens obligacionem petere. Cap. Navigantii de usura. Altius est enim lucrum ex mutuo. & aliud ex negotiacione pecunia.*

Sed quaff. que in presentia discutitur, ea est, cuius modi tandem Contractus sit; si enim pecunia non tamquam mutua data est, sed ut in negotiacione conferatur; lucrum, quod ex ea percipietur, usurarium conferri non poterit. Jam vero libre 3000. In Andrea manu collatae non videntur mutui vim, ac rationem habuisse, quia neippe ad mutui naturam & effectum pertinet, ut si forte mutuata res pereat, ei pereat, cui mutua data est, non autem ei, qui mutuum dedit; & ratio quidem in promptu est, quia cum res in acceptori dominum abierit, ad ipsum proinde pertinet, ita ut ipso pro libito ea iuri possit; adeoque qui res mutuas dedit, non easdem numero res, sed tantum alias ejusdem nature & qualitatib; ut expressis verbis traditur in lib. 3. iustitiae. iii. 15. *Quoniam nobis non eadem res, sed alia ejusdem nature & qualitatis redduntur, inde etiam mutuum appellatum est, quia a me non datur, ut ex me non sum. Quoniam ex tripla regula, res perit domino, ille quidem non confert, eam rem mutuata dedisse, cuius iactura ipse obnoxia est, quoniam eam alteri dederit, qui ex accepto rel. iustitiae periculum nullum habet; id quod confirmat hec eadem lex 5. 2. ubi illud tamquam confians, firmumque statuunt: Qui mutuum accepit, si qualiter causa fortuito amiserit, quod accepit, voluti incendio, ruina, naufragio, larvorum, nocturne invenia, nihilominus obligatus remittere. Et in Codice lib. 2. iii. 2. lib. 11. locutione sive alieno non exiit dictum: Et Glosa ad verbum Exuit: & merito debet enim mutuus genus debet, quod nunquam pereat, quod in genere debetur, pereat non pereat. Angelus in summa vi mutuum: Si res mutuata pereat, periculum est acceptori, etiam si causa fortuito. Et Jacobus Ungarello in suis additionibus ad Summam Angeli loco laudato: Addo aliquas, quae requirantur de sententia ad hoc, quod contrahatur mutuum: primus est, quod tempore Contractus agatur, ut non redditus idem in specie: secundum quod redditus idem in genere. Qui ergo non tenetur eam, quam accepit, summam reddere, si forte perierit, non eam habet vi mutui, in hac facti spece versatur Andreas; non igitur alteri potest, Jacobum non temper pecunie sua dominum esse, quoniam si jactura eius accidenter, ipse eadem obnoxia est, & res ipsi patet. Ex quo apparet, Contractum, de quo agitur, spectari non posse tamquam mutuum, sed tamquam commercialis Contractum; eoque magis quod ea pecunia data est ob eminentias merces ad onerandum navim necessarias; adeoque Jacobus, qui pecuniam dat, subicit periculum, in quod tempore ipse suum concipi abfite uta compensationis spe, si quis eorum casum evenerit, qui in maritimis negotiis sunt propredemum quotidiani; ita Soto de iustitia & iure lib. 6. quaf. 4. art. 2. ubi explicat caput Navigantii, extra de Usuris, ex quo quidem contra hanc sententiam principia objecisti defunsti; et ejus verba: *Articulus hic intellectum exposuit Capituli Navigantii de usuris. Ex quidem tria sunt memora. In primo condemnatur usura Contractus, quia quis navigant, vel eunt ad mundum faciunt mutuum, periculum corporis subiungit, ut aliquis fibi ultra tempore repodatur; si quidem condemnatius interpretamento indiget, ut verum exhibeat intellectum. Nam ut questione 6. in ore. de Societate desideri sumus, nihil usura committit, qui pecuniam suam in facienda mittit, ut inde lucrum speret, quod periculum ingreditur corporis; nam hoc non est ratione mutuus, sed quia sua pecunia negotiatur qui autem navigant proprii periculi committit suam, non omnino mutuus; quoniamque si pereat, fibi potest; videtur ergo Contractus illi immorito illi damnari; respondetur proponere condemnari, quia cum mutuatio gratis fieri debet,**

*nisi alterius mutuari, quam mutuare ad Contractum offensionem vel societatis obliganda, usura est . . . vi mutui non nullum forte illi immorito periculum, sed fingebatur; quod patet ex illa compositione Navigantii, vel eunt ad mundum; nam enies ad mundum nulli subsumi poterit, & idem forte habebatur sermo de navigatione, qui extra omnes fere primum. Sed illud opinione huic maxime faveret, quod Autores contra sentientes, coniunctim sunt Covarruvias tom. 2. vii. viii. resolutionum lib. 3. cap. 2. §. 5. & Iugenitus, & Fagancus de usuris cap. 7. Nullo preter circumstantia transmutare in mortibus de bono in malum, vel excovertio, nisi quis solitus natura sui racinibus bonitatis, vel malitiae. Quid in causa fuit, ut Gabriel Biel in 4. diss. 15. art. 5. explicans Caput Navigantii ita diceret: *Talis mutatio non vult mutare nisi cum talis usura factis periculis*: & propterea gravas doloris in re cipiendo aliquid plus ex munere unde pro rigore habendum est, quod si mutuum sit principiter per habendum ultra formam, nullum periculum posset excusare, quia sit usura talis contractus.*

Angelus de Clavasio 2. Usura §. 38. & 46. Richard, in 4. diss. 15. art. 5. quaf. 3. Rotella v. Societas. Armilla 2. usura, §. 8. Ita pariter tentant, & poterimus quidem precedentium sententiam haenec declarat: *Mutuus Antonius centum aureos cum patre, quod Antonius afferat mutuum, quod habebit centum aureos. & ultro hoc rato pro centenario, usura est, quantum ultra fuit vult obligacionis ralem. Cum hoc rato sit, ut qui dat naviganti mille ad negotiorum, poterit accipere ab eo vel ab alio afferentem, quod re habebit mille & quinque pro centenario Non tamen autem mutuus debet calens obligacionem petere. Cap. Navigantii de usura. Altius est enim lucrum ex mutuo. & aliud ex negotiacione pecunia.*

Quod si tamen qui pecuniam accepit, pure & simpliciter accepisset, ut ejus dominus esset, & pro arbitrio ea uteretur, quia tradidit, ea tantum conditione tradere voluntatis, ut in negotio ea sibi cura redirentur, atque ita indecruatorem; in hac facti specie, ut supra dictum, probandum que est, conferentes adeste Contractus duo, quorum unus estem Contractus mutui, alter affectionis in primo stipulante, & sine quo ille initio non sufficit; quo in causa cum mutuum hoc factum est animo lucri ex affectione sperata, difficile proinde illud ab usura eximi possit.

Decimus Parisiensis hac die 20. Novembris anno 1683.

Augustinus de Lamer. M. Charon. G. Bouff. Bocherel.

C A S U S XIII.

Usura eo praetextu in usu posita, quod hypotheca non admittit.

1. *Confutatio sententia Polavorum putantur sententia accepta que pignoribus dare licet, eo praetextu, quod in Polonia sit pro padum impossibile firmas hypothecas in immobilibus bonis institui.*

Q U E S I T U M.

Cum Polonis de mentem fuerit, Theologos Gallos de mutationibus, que in Mutationum Foro peraguntur, non idem sententia, agentibus aliis usuras in illemodi adeste, aliis negantibus; Poloni ita responderunt: *Quid hoc in Regno sententia Capituli veltri, si videnter omnes eminio, ipsoque Presbyteros, & Regulares perinde ac exteros sonore acceptipique pignoribus dare? Gallos porro nostri disputantibus, & id usuriarum esse contendentibus respondunt illi hanc quidem loci conductissimum esse, ac si abesse, pignoribus pecunia mutua daretur, dubio procul futurum, & fortis & censu jactura fieret; pignora quippe tantummodo esse loci hypothecas, ubi in immobilibus bonis tunc hypodictis statu non possint. Reponunt Galli: Ne vos mutuum date. Sed qui immobilia boni parent, respondunt & ipsi: *Com nos quidem fundum rostrum, qui ex pecunia est, consumptum, id quod contingit, nisi acceptis pignoribus pecuniam mutuam dederimus, & inde lucrum percepimus, quis nobis, ut vitam trahamus, elemosynam tribuet? Autem mutuarii fibi rem gratas fieri, & Gallicorum opinionem purum putumque commentum esse. Eius Regni Doctores, atque adeo qui sunt & Societas Jesu, proponunt, cum ibidem non alia certa hypotheca sint, quam mobilium bonorum pignora, haec proinde accepit posse, ac non nulli, quibus pietas ac probitas cordi est, audiunt sententiam & confutum. Quid attinet ad Viros nobiles, est profisim impossibile eos ad id, quod debent, solvendum compelli, nisi cum ipsi placuerit; quamobrem pignora ex his accepit necesse est. Nonnulli, quibus pietas ac probitas cordi est, audiunt sententiam & confutum. Nam ut questione 6. in ore. de Societate desideri sumus, nihil usura committit, qui pecuniam suam in facienda mittit, ut inde lucrum speret, quod periculum ingreditur corporis; nam hoc non est ratione mutuus, sed quia sua pecunia negotiatur qui autem navigant proprii periculi committit suam, non omnino mutuus; quoniamque si pereat, fibi potest; videtur ergo Contractus illi immorito illi damnari; respondetur proponere condemnari, quia cum mutuatio gratis fieri debet,**

R E S P O N S I O.

Parisiensis Universitatis Doctores Theologi subscripti, qui propositiu*m* facti speciem viderunt, existimant, juxta facias Literas, Ecclesie Patres, Concilia, Jutquam Canonicum usum abfolute damnatam esse, ac proinde ex mutua pecunia lucrum percipi omnino non posse, quippe cum usura nihil sit aliud, quam lucrum ex mutuo. Hac de causa Mediolanense Concilium primum sub sancto Carolo titulo de usuris ita statuit: *Ex mutuo, vel depositis apud Judas factis vel praeter formam a quoque homine percipi ex conveniente, vel principaliter sperare posse, tametsi pecunia ipsa sit Pupillorum, Viduarum, aut locorum puerorum. Concilium Burdigalense Concilium ann. 1583. celebratum de usuris, & illicitis contractibus: Ne cui igitur ex mutuo praeter formam ex conveniente, vel ex eo, quod datum est, aliquid amplius accipere, aut principaliter sperare, sive ejusdem generis fidei aliorum quoniamcumque, etiamque opera sunt; licet; et si pecunia sine pupillorum, Viduarum, aut locorum puerorum, vel etiam doles, nisi quatenus id iure nominatum permittitur: mutuum enim, ex praepotenti divino, debet esse gratuitum. Gallicani Cleri Congregatio mordicus adhuc decisioni sancti Caroli, ut appareat ex titulo de usuris eiusdem Congregationis habita Meloduni ann. 1579. ubi allatis Mediolanensis Concilii verbis additur in hujus doctrina confirmationem: omnes enim andro reverent illud Obijli: *Mutuum dace, nihil inde sperares. Sanctus Augustinus Populam suum docens, ostendit ex sacris Literis lucrum ex mutuo percipi non licere, quia Deus id vetuit; ita nimis loquitor Enarratione in Psalm. 36. *Nolo fratres funeraliter, & ideo nos, quia Deus non vult; nam si ego nolo, & Deus vult, agit: Si autem Deus non vult, etiam ego volunt, malo suo agere, qui agere. Unde appetere Deum hoc nolle? Dicitur ab aliis locis: Qui pecuniam suam non dedit ad usuram; & quam detestabilis, quam odiosum, quam execrandum, puto, & ipsi funeraliter noverant . . . Si funeraliter homini, id est, mutuam pecuniam, & aliquid plausum dedisti, si in illud criticum sis, sive vivum, sive deum, sive quidam alius; si plus quam dedisti, expedit, accipere, funeraliter es, & in hoc imprandus nos mandamus. His ipsi principis uixit Innocentius XI. hanc propositionem proscriptit: Usura non est, aut ultra formam aliquid exigunt, tanquam ex benevolencia & gratitudine debitum; sed solum si exigatur ex justitia debita, ut videatur est in Confusa. quam Pontificis editit compliacione Propositionis die 2. Martii ann. 1679. quae reteruit ad calorem secundi Voluminis Zerolae editionis Coloniensis ann. 1680. Doctrina huc adeo in iure firma est, ut absque ignorantia ac prejudicio in dubium revocari non possit, quoniam aque occurrit tradita in Decreto, & in Decretalibus; ex ista illa ibidem exprefsis verbis 14. quaf. 3. & 4. & pariter extra de usuris. C. Consulatin, ubi Urbanus III. ex Evangelio ac Legis auctoritate declarat mutuam dari non possit lucri animo, eisque, qui ita lucrari fuerint, restituere cogendos esse: *Verum quid in his casibus tenendum sit, ex Evangelio Luca manifeste cognoscitur, in quo dicitur: Date mutuum, nihil inde sperantes. Ejusmodi homines pro intentione turci, quam habent, (cum omnis usura & superabundancia prohibetur in Loco) judicandi sunt male agere: & ad ea, quae collateri accepta, restituenda in animarum iudicio efficiunt inservire sunt. Satis proponendum est anterioribus est ponderis, ut appareat Theologos Ecclesia Traditionis niti, dum alterante non posse tua conscientia, & quin divina Lex violetur, facere dari; ex quo sequitur, his regulis ad id relatibus, quod in Polonia fieri consuevit, graviter ibidem peccari, cum, non obstante Sacratum Literarum pracepto, adversus Traditionis regulas utilitas queritur ex pecunia per mutuum, & accepientur pignora, non solum ut fors in tuto ponatur, sed etiam ut lucrum, quod inde speratur, certum tamquam redditus; que enim ipsa per se mala sunt, nullo unquam praetextu facienda sunt. Satis est in competito esse ejusmodi res a Deo prohibitas esse, ut evitentur. Deus sibi obedientiam prefari vult, nec patitur adversus Legem vanis rationacionibus quemquam infusare. Hac porro decisione non contenditur excludi causas damni emergentis & lucri celiensis, id quod probatur omnibus Theologis & Canonistis juxta hanc heres Glossa in cap. Quoniam 12. quaf. 4. Si quis est in mera solvendi, ab eo possum reperi usura, non tanquam usura, sed tanquam interesse; ut si pro soc. scius qui. Et iam permutat usura iudicis officio, non actionis. Licit enim posse quis agere ad hoc, ut redditus indemnari. Exter. de fiducijs personis. Hac quoque Divi Thome Sententia est 2. 2. quaf. 78. artis. 2. 1. Dicendum, quod illi, qui mutuum dat, potest ablique peccare in pactum deducere cum eo, qui mutuum accepit, recompensacionem damni, per quod subfringitur sibi, quod debet habere, & potest esse, quod accepit mutuum cum sua utilitate, dannum alterius recompensat. Id quod redigitur ad hoc principium, nempe non esse iustitiae consonum, ut, qui mutuum dat, jactura subiect, eundemque potest posse ut a jactura, quam mutuum dans faceret, in Lame Tom. II.****

dennisi fertur. Parisienses Doctores in hoc negotio conformes sunt.

Decimus Parisiensis die 10. Februario ann. 1683. Aug. de Lamer.

C A S U S XIV.

Usurarii quæstus, quos hæres restituere tenentur.

1. *In Regione Scripti Juris filii, quibus pater moriens non nisi sepsum bonorum suorum partem reliquit, non tenetur inquirere, ut dictus pater usurarius Contractus inierit.*

2. *Hoc inquisitio ad eum pertinet, quem illi sibi hæredem instituit.*

3. *Si tamen hic hæres in sua portione non inveniret, unde omnes defuncti usuras restituere; necesse est, ut filii conservent ex parte, quam in usurarii bonis habuerunt.*

Q U E S I T U M.

I N regione Scripti Juris pater, cui duz tantum erant filii, nepotum bonorum suorum hæredem instituit, ac Testamento filium utramque nominavit ad sumnum, que sepius circiter honorum pars erat, ipsi ex numerata pecunia solvendam. Cum ille diem suum obiesset, audit filiarum altera patrem suum ex pecunia mutua abfique fundi alienatione lucrum percipere conueivisse. Contractus porro hi in regione firmantur, rectique ac validi declarantur a Judicibus, qui eorumdem executionem præcipiunt. Hoc posito, quærit ex filia.

I. An ejusmodi quæstus a patre percepti usurarii sunt, ac proinde possunt?

II. At ipsa ad hanc restitutionem conferre debet?

III. Quorū ipsa conserne debet, ac quid facere tenetur, facta hypothesi ejus fore, & confobrum, qui versus ac proprie dictus hæres est, nolle in eamdem restituendum consipire; quemadmodum eos nolle vero simile fit?

IV. Quis illa inquisitiones instituere tenetur, ut certo cognoscatur, ac patre usurarios quæstus perceperit?

Persona porro, cuius nomine fit ejusmodi Consultatio, e vivis codicibus inventa sunt verba hæc ipsius manu exarata: Equidem scire non potui, an meus pater pecuniam mutuam dederit ad tempus lucrum percipientem, semperque dominum ac potestatem retinens fundi sui pro libito respondet: scilicet; si opus fuerit, ad . . . bujus rei gratia. Ejus quidem hæres ipsa non sum, quamvis mea foror, & ego in ejus Testamento hæredes declararum, in eo dictar, ut nobis non nisi legitima nostra pars sit. Ille vero antequam moretur, mandavit in suo Testamento, ut fieret hæc ipsa Consultatio, ejusdem decifio executioni mandaretur; peccatum, ut etiam atque etiam rogaretur R. P. N. . . . Urbi L. . . . ut necessarias inquisitiones ederet ad ejusmodi Contractuum ac fororum naturam detegendam.

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientia subscriptum censet, si pater ejus, pro qua consultatur, magnam pecuniam vim teneratur, ut quin acieraret, ac si inde percepti quæstus usurarii sunt, eam ipsam filiam ad restituendum nullam obligari, bene vere, eum, qui ex Testamento ejus hæres institutus est, quippe cum ea filia non nisi legitimam suam partem accepit. Porro consilii & vulgo receptum principium est, legitimam partem ab omnibus oneribus immunitum ac liberari esse debebit, cum hæres institutus habet, quo fatis superque as alienum solvere, & hæreditatis onera implere possit, nisi in legitima ipsa portione adfili aliorum boni pars aliqua, id quod in hac facti specie non appetit. Objici quidem potest, si pater usuriarum patrimonium auxit, consequens proinde fieri, filiarum quoque legitimam partem austem esse, easque propter ad aliquam restituendum teneri. Sed respondetur, in Juris Scripti loco paternorum bonorum partem tertiam in capita dividendam. Jam vero illa septimam tantum partem, & quidem ex pecunia numerata obtinuerunt. Id sane constat ex Expositio ne, satisque significat eas multo minus accepisse, quem quod ad ipsas legitimam portionis titulo pertineret. Consilium ergo institutis hæres restituere tenetur, & hoc quidem de re ille monendum est.

Si ergo re ipsa verum fuerit, defuncta patrem usurarios quæstus percepti; si id quoque verum est, cum, cuius gratia consultatur, non nisi legitimam suam parte gaudere, & hæredem universum filium, excepta parte septima, qua data est, ut diuibus defuncti filiius legitimam partis loco est; liquido constat eas ad restituendum non obligari.

Majoris tamen claritatis ergo, utque his, ad quos hæreditatis pertinet, satishat, ad quæstiones propositas in gillatim respondeatur,

Dd 2 Ad pri-

Ad primam; iure optimo credi posse quæstus, quæ defunctorum pater perceperit, usurarios esse, si re vera illæ summas recuperat, quæ mutuas dederat, qui fundum alienaret. Quæmobiem ejus heredes hujusmodi quæstus mutuariis restituere tenentur.

Ad secundam; Si heres institutus non satis haberet ex bonis, quorum heres evasit, ut usuras patrum sui restitueret, deberet confobrare supplice, quod decesset; id enim pro certo habendum est, eam patrem legitime id dare non potuisse, quod ad eum minime pertinet; ex quo sequitur, eas, si legimus tantum partem habentem, debere inde sumere, quod decesset, ut restituitionem perficerent.

Ad tertiam; si ea, cuius causa confundatur, restituere teneatur, cum solum usurarii partem debere reddere, que in ejus legitima parte esset; ut proinde si ejus foro, aut heres aut nollent, aut non possent restituere; ipsa non nisi quadam partem suum teneretur; atque ut res in meliore lumine collocetur, non adeo in hujusmodi negotiis obligatio solidaria inter heredes, sed eorum quicunque restituere teneatur prout haberet alienis bonis in ea parte, quam hereditario titulo possidat. Hec Canonistarum & Theologorum communior & probabilior sententia est; ex quo fit, ut nulla adit hac in re personalis obligatio in tot divisa capita, quod sunt heredes; ut proinde si quis ex sua parte solvat, aut restituat, pro aliis, qui restituere nolint, aut nequeant, minime teneatur. Alter porro judicatur, si Usurarii bona hypothecæ exprefsi vel tacita quædam restituitionem obnoxia essent, quod in hoc negotio non occurrit. Videri in hanc rem postulant Panormitanus, Pirrhing, Binsfeld, Azor, Molina, Toleras, Cabafutius, alijque Autores, quos ipsi in medium adducunt. Panormit. in cap. Tua nos, de usur. Pirrhing. tom. 5. de usur. pag. 289. Binsfeld pag. 392. de usur. Azor tom. 3. tract. 5. cap. 18. quæst. 11. de usur. Molina tom. 1. disp. 332. Tolera. 1. cap. 35. num. 7. Cabafutius l. 6. cap. 19. num. 2. in præz.

Ad quartam, & postrem quætionem; cum appareat, personam, de qua agitur, ad nullam restituitionem teneri, frustra in quætionem vocatur, utrum defuncte pater usurarios census perceperit, nec ne. Nihilominus factus si id inquiri libuerit, consuli possunt Contractus, quos pater stipulatus est, qui quidem, ut est verofimile, apud publicos Ministerios existunt quoniam ponunt tanquam certum hanc esse confitendum in regione firmatum. Inde enim eorum, qui mutuati sunt, nomina deteguntur, & quoniam usura evadant, fortassis comprehenduntur. Proprie spectat ad heredem, ut ne hoc in capite, & quod restituitionem, cum monitus fuerit, sibi deest. Tunc vero nihil erit, quod perturbationem, ac sollicitudinem afferat.

Decimus hac die 6. Decembris ann. 1703.
G. Fromageau.

C A S U S X V.

Quandonam adjudicati census usurarii sint?

1. Quæstus ex pecunia mutua percipi potest, cum Debitor ad eum solvendum damnum est, quod eo tempore, de quo convenit, forem non solvere.
2. Si mutuus ex fide animo, ut censum perciperet, & consumum solutionem per sententiam Judicis obtinere, usura est.
3. Cum Judicis nonum inter mutuariis & Debitorum collusione non est, ne dam mutuarii census adjudicant, cum se tanquam usurarii damni, & puniant.
4. Similis mutui lucrum, neque ex solutione exigenda faciliter, neque ex utilitate, quam inde commercium percipit, purgari potest.
5. Qui bona fide quæstus perceperant, quæ Judicis & Confessariorum autoritate ferte permisæ putabantur, tenentur eos restituere, ex quibus diiores sunt facti, non autem eorū, quos non sine eadem bona fide consumpererunt. At si eos quæstus ab eo bona fide perceperunt, utroque restituere sensur.

Q U E S I T U M.

Rogantur Sorbona Doctores, ut super duabus hisce quæstionibus ad quæstus spectantibus dicant, quæ sententia.

Quæritur igitur I. Utrum lucrum percipi possit ex pecunia, quæ mutua est ex juxta Constitutionis denarium ex simplicibus Obligationibus, vel ex Sententiis, que nunquam denegantur in Urbe, in qua id moris obtinet, nulla lucri cessantis vel damni emergentis ratione habita, sed ea solum de causa, quod a confutato pecunia vel redditu aptior, atque adeo commercio utilior est; præterquammodum id probant Judices ipsi, qui harum Obligationum vi quæstus concedunt? Ita quidem in Urbe, de qua agitur, disputatur; ac nemo fere unus est, qui hoc fundamento fretus ex pecunia,

quæmutuam dat, suum lucrum percipiat, nullo tactus scru polo, nullaque conscientia sollicitudine perturbatus.

Quæritur II. Utrum mos hic eam agendi rationem legitimam & permittam efficiat, & a restituitione obligationis eis eximat, qui ita mutuum dedere bona fide nisi Magistratum auctoritate, atque aodo Directorum, qui ejusmodi proxim permitunt, decisione?

Rogantur Doctores, quibus hanc duplum quæstionem decisum placuerit, ut Decisiones suas firmis probationibus fulciant, qui valeant in ordinem redigere universas Urbem, cuius in hoc negotio prejudicata opinio est, & quaque admodum ære suis se præjudicis exui patitur.

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientia subscriptum, quod proposita vidit & expendit, existimat, posse tutu conscientia lucrum ex pecunia ea percipi, que per obligationem mutua data est, quippe cum debitor ad idem lucrum solvendum Judicis Sententia damnatus fuerit, dum nempe mutuum juxta divinam Legem peractum est, videlicet ab illo percipiendi lucri spe, ac debitor renenuit id solvere, quod mutuatus est, illudque restitus contra creditoris, qui solutionem efflagitat, voluntatem a Judge damnatus est ad censum solvendum in peccatum dilate solutionis.

II. Non posse tutu conscientia ex pecunia mutua lucrum percipi obligationem ac Judiciorum vi, cum eadem pecunia mutua data est percipiendi lucri animo, cumque Sententia debitorem damnantes ea tantum mente obtinuerit, ut eludatur Constitutio, que gravibus peccatis usurarios quæstus prohibet.

III. Cum Judices, qui Sententias pronuntiant, animaverunt mutuam factum esse cum conventione & consilio lucri adiuncti captandi, cum eis Creditoribus postulantibus quæstus adjudicent, eos potius accrimini penis afficiunt juxta vigissimum secundum Blesensis Constitutionis articulum.

IV. Neque vero ejusmodi prætextu commoditatis vel utilitatis publicis purgari potest, quia cum ea præcisus usuraria sit, & per divinam Legem prohibita, non potest ipso Legi.

V. Nam in eam rationem ex prescriptione sortiri, cumque Dei iudicio malo sit, nunquam bona fieri potest, quicunque ei color, seu fucus accedit. Hac sane de causa Urbanus III. hanc percipiendi lucri rationem absolute condemnat, eoque, qui eadem usi fuerint, ad restituitionem compellit. Nimurum l. 6. Decretal. cap. Confundit loquitur Pontifex: Verum quia quid in his casibus tenendum sit, ex Evangelio Lucas manifeste significatur: Date mutuum nihil inde sperantes. Ac nihili homines pro intentione lucri, quam habent (cum omnis usura & superabundantia prohibetur in lege) judicandi sunt male agere, & ad ea, qui taliter sunt accepti, restituenda in animarum iudicatio efficaciter inducenti. Ex quibus apparet, quoniamque deum specie lucrum preferat, cum adit animus ita lucrando, nunquam non coram Deo restituitione obligationem existere, quamvis possit non existere coram hominibus, qui non nisi ea, que patent, vident, ac judicant, illudque semper ut certum ponunt, eum, qui non solvit ei, qui mutuum dedit, damnum afferat.

Alexander III. idem docet eodem titulo cap. Super es, traditque hanc utriusque Testamenti doctrinam esse, nullamque dispensationem in euidem Legem cadere, vel si captivis redimendis ageretur. Gallicana Ecclesiæ ne latum quidem unguem aut transversum digitum ab hac sententia recedit, ut conflat ex Cleri Congregatio ann. 1579. Meloduni habita, que titulo de usuri in hæc verba suam mentem aperit: Quapropter ut raro occurratur male, curandum, ne ex mutuo vel depositis etiam apud Iudicium facti aliquid præter fore a quovis humina percipi ex consentio vel principaliter spirari posse, etiamque pecunia sunt Papillerum, aut Viduarum: omnes enim tenentur audiire Christi: Mutuum date, nihil inde sperantes. Ac ne textus hic conflit cujusdam loco habeatur, Alexander III. In generali Concilio Lateranensi III. id tanquam Praeceptum proponit cap. Ius per se de usur. in quo quidem dispensari non possit: Cum usurarii criminis urbisq[ue] Testamenti pagina detectores, & Urbanus quoque III. eodem titulo cap. Consulunt declarat hoc D. Luce testimonium praecipuum esse, non consilium. D. Thomas 2. 2. quæst. 78. art. 1. ad 4. tunc sententiam hanc, ac fere omnes post ipsum Theologi afferunt usuram naturali Juri contrariant, & suæ natura malam esse: Respondens dicendum, inquit sanctus Doctor, quod accipere usuram pro pecunia mutuanda, est scilicet usus illicitus.

Generalis Congregatio Cleri habita Meloduni ann. 1579. rotundis verbis prohibet, ne quid ultra fortem ex pecunia mutua accipiat, etiamque fons pecunia Viduarum aut Papillerum. Et quod mandat, hac gravissima ratione confirmatur: Omnes enim audire tenentur illud Christi: Mutuum date, nihil inde sperantes:

Concilium Viennense sub Clemente V. Clem. ex gravi de usuris, iam prohibuerat Judicibus, ne Rescriptis suis usuram permitteret, eive faverent, idque sub excommunicationis pena.

Ad Constitutiones Regias quod attinet, non pauca sunt, que usuram prohibeant; illæ quidem occurunt Tomo I. Colloquio Constitutionum l. 4. art. 7. Differit est in hanc rem Constitutionis Statuum Blesensem art. 202. Inhibemus, & prohibemus omnibus, cujuslibet status & conditionis fuerint, ne usuram ullam exercant, aut tenent, & lucro pecuniam.

Ad Constitutiones Regias quod attinet, non pauca sunt, que usuram prohibeant; illæ quidem occurunt Tomo I. Colloquio Constitutionum l. 4. art. 7. Differit est in hanc rem Constitutionis Statuum Blesensem art. 202. Inhibemus, & prohibemus omnibus, cujuslibet status & conditionis fuerint, ne usuram ullam exercant, aut tenent, & lucro pecuniam.

Ex his omnibus inferri possunt duo. Primum est, usuram non Civilibus & Ecclesiasticis tantum Legibus, sed etiam fiscis Literis & naturali Jure prohibitum esse.

Alterum est, nullam fere in terris dignitatem esse Civilem aut Ecclesiasticam, que lucrum ex usurarii Contractu proveniens legitimam reddere possit, quia supra naturale ac divinum jus nulla existit humana Lex; ut proinde si Judge usuram tolerat, non ideo faciat, quod eum approbet, sed ut majus malum impedit. D. Thomas loco citato ad 2. ita respondet, dum sit hoc ipsa causa usuram Judge a Deo suffici permisam: Quod autem ab ex parte usurarii accipere, non fuit eis concessum quasi licetum, sed permisum ad majus malum vitandum.

Sanctus hic Doctor addit & illud ad 3. Leges humanæ dimisit aliquæ preciæ impunita proper conditions hominum imperfectionum, in quibus multa utilitatis impedirentur, si omnia peccata districte prohiberentur adhibitis panis. Quamobrem hu-

U S U R A.

consumperent, sed eos tantum; qui superfluit, restituere. Ita docet D. Thomas 2. 2. quæst. 100. art. 6. ad 3. atque ita tradit Gloria in cap. Gravis & Fructus, lib. 2. Decreto de restituitione spoliis. Boni fidei possessor tenetur tantum restituere fructus extantes ante litis constitucionem, & non consumptos, post licet vero contestationem, universos. Quod Jure Civili firmatum occurrit. At qui in bona fide non fuerunt, cum ex pecunia mutua lucrum percepserint, restituere tenentur non solam bonum quod adhuc extant, sed ea generatim omnia, quæ ipsi percepserunt, quamvis consumpta fuerint.

Decimus in Sorbona die 14. Septembris ann. 1674.
Aug. de Lamet.

C A S U S X VI.

Usura a Magistratu tolerata.

1. Hæres, qui sciunt Autorem suum certò quodam era obtrahere esse, tenentur illud solvere, quamvis id illæ esse, aut quam morever, minime significaverit.
2. Non tenentur ejus summa confessus persolvere, nisi dilata futura Creditoris damnum aequaliter.
3. Hæres non nisi pro rata hereditatis solvere tenentur.

G. Fromageau.

C A S U S X VII.

Usurariorum quæstuum restitutio.

1. Hæres, qui sciunt Autorem suum certò quodam era obtrahere esse, tenentur illud solvere, quamvis id illæ esse, aut quam morever, minime significaverit.

2. Nec Confusio, nec cupi usi autoritas eam innoxiam ac permisum reddere possit.

3. Hæres non nisi pro rata hereditatis solvere tenentur.

Q U E S I T U M.

Mercator Catholicus ea in Urbe institutus, cui Magistratus Hæreticus est, acceptis pignoribus pecuniam mutuan dans fœnum percepit semibills. Ea se hacenus ratione tenuit ut, quod Magistratus id lucri permittit, aut saltuum tolerat, prout vulgo ibidem in us est. Quæritur, idne coram Deo licet?

R E S P O N S I O.

Consilium Conscientia subscriptum, quod expositam facti spacio vidit, existimat, Mercatorum, de quo dictum, nihil lucri ex pecunia, quam mutuam dat, percipere posse, quia usurarii commitit, que communis sententia eo continueatur, ut lucrum referatur ultra fortem ratione mutu: Usura est lucrum ex manu.

Porro usura prohibetur in multis sacra Scriptura locis, divinæ & præf. & præscriptis apud D. Lucam cap. 6. vers. 35. Mutuum date, nihil inde sperantes. Ac ne textus hic conflit cujusdam loco habeatur, Alexander III. In generali Concilio Lateranensi III. id tanquam Praeceptum proponit cap. Ius per se de usur. in quo quidem dispensari non possit: Cum usurarii criminis urbisq[ue] Testamenti pagina detectores, & Urbanus quoque III. eodem titulo cap. Consulunt declarat hoc D. Luce testimonium praecipuum esse, non consilium. D. Thomas 2. 2. quæst. 78. art. 1. ad 4. tunc sententiam hanc, ac fere omnes post ipsum Theologi afferunt usuram naturali Juri contrariant, & suæ natura malam esse: Respondens dicendum, inquit sanctus Doctor, quod accipere usuram pro pecunia mutuanda, est scilicet usus illicitus.

Generalis Congregatio Cleri habita Meloduni ann. 1579. rotundis verbis prohibet, ne quid ultra fortem ex pecunia mutua accipiat, etiamque fons pecunia Viduarum aut Papillerum. Et quod mandat, hac gravissima ratione confirmatur: Omnes enim audire tenentur illud Christi: Mutuum date, nihil inde sperantes:

Concilium Viennense sub Clemente V. Clem. ex gravi de usuris, iam prohibuerat Judicibus, ne Rescriptis suis usuram permitteret, eive faverent, idque sub excommunicationis pena.

Ad Constitutiones Regias quod attinet, non pauca sunt, que usuram prohibeant; illæ quidem occurunt Tomo I. Colloquio Constitutionum l. 4. art. 7. Differit est in hanc rem Constitutionis Statuum Blesensem art. 202. Inhibemus, & prohibemus omnibus, cujuslibet status & conditionis fuerint, ne usuram ullam exercant, aut tenent, & lucro pecuniam.

Ex his omnibus inferri possunt duo. Primum est, usuram non Civilibus & Ecclesiasticis tantum Legibus, sed etiam fiscis Literis & naturali Jure prohibitum esse.

Quod questionem alteram, solvendi fœnoris conventionem in conscientie foro nihil valere, nisi mutuum Domino damnatum attulit, quo in causa illæ damni sui compensationem exigere potest. Ita docet D. Thomas 2. 2. quæst. 78. art. 1. ad 1. dictum, quod ille, qui mutuum dat, potest ab illo pecunia in patrimonio deducere cum eo, qui mutuum accipit, compensationem damni, per quod subtrahitur fœni, quod debet habere: & potest esse, quod accipiens mutuum cum sua utilitate, damnum alterius recompenseat. Si ergo Dominus ad biennium tantum pecuniam suam mutuum dare volueret, ac post tempus illud eam repeteret in animo habuisset, ac non nisi culpa Majori, pecuniam minime restituens, quoniam consilium suum percepserit, impeditus fuisset: potest ab illo pecunia in patrimonio deducere cum eo, qui mutuum accipit, compensationem fœni. At si hoc mutuum consilium iniicit, tanquam lucri fine alienatione percipiendi rationem, adest fœni, ac Debitor quidem bis mille nongentiarum librarum censum solvere non tenetur; Creditor vero non potest eundem petere, ac si percepisset, in fortem referendum esset.

Quod questionem tertiam, hæredum unusumque teneri.

hereditatis fœni solvere pro rata hereditatis parte. Gloria in cap. Tua nos, extra de usur. explicans restituendis obligationem, qua Usurarii, eorumque heredes tenentur, hoc habet ad verbum Cogendi: Tenerunt filii pro parentibus pro hereditaria portione, & illi, ad quos bona usurariorum pertenerunt. Et Panormitanus in idem Caput loquitur hac de regula tanquam generatim instiuta non modo contra usurariorum heredes, sed in eos quoque omnes, qui hereditatis participes fuerint: Hæres Usurarii, inquit, tenentur ad restituendis usurariis, non in fœni, sed pro hereditariis portionibus: ut si unus habuerit duas partes hereditatis, tenetur ad duas partes usurarii. Et hoc non est specialis in hereditibus usurarii; sed idem regularius in quibuscumque hereditibus, quia actiones competentes divisa sunt per Legem inter hæredes ex his.

Lamet. Tom. II.

D 3
redi-

reliaritis pensionibus. Sed in præsentis facti specie ea est præcipua quæstio, an hæres, cui adversus coheredes suos titulus nullus sufficit, ipse universam, que debetur, sumnam solvere teneatur; *Glofa* in idem Caput videtur hæredi contraria, quia ponit principii loco, cum omnia defuncti bona obigationi obnoxia sint, omnes proinde, qui eorum portionem obtinent, in solidum eadem prorsus obligatione adstringi: *Satis potest dici, quod in solidum conveniri possunt, quia omnia bona defuncti obligata illi erant.* Panormitanus hoc principium non recipit, contenditque post Holstensem, aliquo complices in Jure nihil est, quod ejusmodi solidam obligationem confirmet. Quare in hujusmodi negotiis ea optima regula est, ut locorum Jurisprudentia servetur, & locorum, in quibus questiones hæc dijudicandæ sunt, Legi conscientia contumet; quemadmodum enim bonorum partitionibus, aliquo dispositorys, ita & in restitutionibus locali Legi standum est. Si quid ergo Lex, aut Princeps in re, que præ manus est, confiteretur, id in ipsa conscientie foro tendendum, dummodo nihil actum fuerit in Creditoris fraudem; ut nempe, quod sibi debebat, amitteret. Et enim filius firmum, & inconsumum: *fraus & dolus non paracionantur facinoribus.* At si Princeps Lex nil definierit, servanda est regula, que docet, quicunque patrimonio per hereditatem particeps fuerint, eos omnes, prout quidem ex patrimonio ipso accepérunt, ejus & alienum solvere debere.

Decimus in Sorbona die 7. Maij ann. 1682,
Aug. de Lamer.

C A S U S X V I I I .

Usura, ad quam viri nomine ac bono
conjugi incubuit.

1. Vidus tenuerit usurarias quætas restituere, quos perceperit viri nomine, quamvis ipsa bonorum communione renuntiaverit.
2. Inde se excusat non preceps, quos tenuerit, ne viro suo difficeret, nisi eos usurarias quætas ipsius nomine perceperisset.

Q U A E S I T U M .

Mulier, absente viro, pluries, eo jubente, cuidam de-
dit ad mensum centum nummos aureos, singulisque
viciis nummos retinuit senioris loco, vel ob utilitatem,
quam ille percipiebat, quia nempe Kuri dabantur nummi,
& reddebantur Parisiis sub mensis finem. Renuntiavit illa
bonorum communione, & cum ita pecuniam mutuam daret,
procurabat mariti negotia, prorsus ut Commisarius agere pos-
tuferet. Probe quidem noverat se male facere; sed ne viri
animum perturbaret, etique displiceret, non poterat, quoniam ei
praterquamquid ajeti ipsi id vetitum esse, respon-
derat illis, se, cum idoneos viros hac de re consuluisse, intellexisse, id tutu conscientia fieri posse, quippe quod omni-
no culpa vacaret.

In hac facti specie mulier nunc vidua querit, an quætas,
quos ita viri nomine percepit, ipsa restituere teneatur, cum

(a) Sayrus in clavi lib. 10. tract. 2. cap. 6. num. 9. Sylvius
tom. 4. quætas 78. articul. 3. Conf. 2. Navarr. in Manuale,

bonorum communioni renuntiaverit, nec id alia de causa
prædicterit, quam ut ejusdem viti mandata exequatur,
quamvis vehementer optaret, ita non agere, quod se male
agere non ignoraret?

R E S P O N S I O .

Consilium Conscientie subscriptum censet, Viduum, de
qua in Expositione dictum est, ad restitutionem teneri, tam-
etsi viri sui communione renuntiaverit, facta hypothesi
cum, vel eos, quibus ejusmodi usura bono fuerint, minime
restituere, quia nempe illa contra conscientiam suam egit,
& ab apertam usuram contulit, cum viri sui justus nummum
aureum sibi sumpsit loco senioris numerorum centum, ques-
mutuans ad mensum dabit.

Peccasse mulierem hanc videtur prorsus indubitate, quo-
niam semper crediderit se male facere, cum ex centum num-
mis mutuas unum retinuit, etiam postquam audiet ex viro
ipsius de re consiluisse, idque legitimate fieri posse.

In eo poro yet. maxima difficultas, an scilicet eadem
mulier ad usuram, ac proinde ad injuriantem viri sui proprie-
tatem, an simplex tantum Ministris, quasque instrumentum
fuerit? Porro cooperata videtur, quia nimur ipsa num-
mos mutuos dedit, & inde usuram percepit, que sane para-
putaque executioni non est; ea causa secunda est, & injuriantem
cooperatio. Casuista longum latumque dicrimen statuunt
inter eum Usurarii Commissionis, qui exempli causa in Acta
refert pecuniam, que seniori datur, & quætas, qui inde
percipiuntur, qui usurarias has conventiones atque exactio-
nes rcscent, ac servat; & eum, qui pecuniam ipsam tene-
ratur, qui inde lucrum exigit, percepitur. Illud quidem
complures eximunt a restitutione obligatione, quia proprie-
ad usuram non confert, nec actione sua immediate ac proxime
malum attingit, quod causa princeps sibi faciendo pronon-
nit; sed illud jam factum supponit. Alium vero Casuista
plerique ad restitutionem obligant: *Quia ejusmodi famili-
us, inquit (a) Sayrus, vero & moraliter insuffit in illum
contrarium usurariam, & aliiquid per se ad illum pertinentes ef-
ficit.* Hæc nimur illi facti species, que præ manus est; quia mulier actione sua injuriantem causa est, dum ipsa centum nummos aureos seniori loco numerum
pro mensa, qui mutui terminus est.

Nec refert, mulierem hanc, de qua quæstio instituta est,
lucrum ex ejusmodi usuris non perceperit, quippe que bonorum
communione renuntiaverit. Hæc enim obiectio vim ali-
quam habere posset, si illa egisset bona fide, mutuamque eam
pecuniam dedisset, cum se male agere minime credere. Ne-
que vero ipsa inde excusari potest, quod viri sui fuit face-
re coacta fuerit, ne ei displiceret. Eum quidem conjugi gra-
vieri ministrum suffit ex proposito facti specie non apparat;
præterea si quid iustum fuerit, quod peccatum esse innotescat,
id quidem faciendum non est; omnia potius perferan-
tur, quam peccetur, necesse est; quia, ut docet Apostolus,
præstat Deo, quoniam hominibus obediens.

Decimus Parisiis hac die 13. Aprilis ann. 1693.
G. Fromageau.

F I N I S .

INDEX RERUM

QUÆ IN HIS DUOBUS VOLUMINIBUS CONTINENTUR.

Prior numerus Tomum, & posterior Paginam indicat.

A

A B B A T I A .
Quid intelligatur earum nomine, que Conventuales
actu & habitu nuncupantur. Tom. I. Pag. 3
Litigium inter Religiosos Abbate sancti Remigii
Lunerville, & Lotharingia Ducem quoad Abbatia
nominationem. I.

A B B A T I A .

Eius definitio, ac divisio. I.

Remissio severitatis Ecclesiæ ad eam concedendam.

Varia Abolitionum genera.

In voluntario peccati habitu versantibus concedenda non
est. I.

Quibusdam fit concedenda. I.

An sub conditione conferri possit. I.

Quandoman denegari possit.

Nulla est, si a Sacerdote, qui Ordinarii approbatione ca-
reat, conseratur. I.

Venialium peccatorum, de quibus contrito omnino non adest.

Absolutio. I.

Pueris minime instructis neganda est.

I. Is quoque, qui cum inimicis in gratiam redire nolunt. I.

Ibidem.

Probatio tempus a peccatoribus exigendum, ut Absolutio

ei concedatur. I.

Peccatoribus præto brivo irretitis neganda est.

Nullum in Canonibus vellicum appetat Abolitionis ad can-
celiam. I.

Cur hæc Absolutio sit adeo communis in Decretalibus? I.

Ibidem.

Canonici partes suas non impletibus Absolutio neganda

est. I.

Identem sentiendum de Monialibus, que quietiam ut proprii
possident. II.

Abbas Episcopo subjeccus non potest Religioso suis in alia

Dioecesi, quam cum quis refidet, ordinibus initiantibus eu-
carea. II.

Papa, quas Abbas hic, ejusque Religiosi subeunt in simili
facti specie.

Episcopus in hunc Abbatem Censuris uti potest.

Abbas, qui proprio patri Abbate sue redditus locat. II. 328

Abbas sue redditus proprio consanguineis donare non po-
tent. II.

Abbas reparationibus obnoxius, cum fatis diligentia non ad-
hibuit. II.

Abbas, qui Episcopali jurisdictione gaudet, Beneficia unire
potest. II.

Quid inre consilii debeat, ut ad hanc unionem perveniat.

Ibidem.

Puelle conversæ, ad eamdem Abstinentiam quod attinet,

quadam patrem Calvinistam obligatio.

A B B U S U S .

In tuto non ponitur quadrangula atque adeo centum anno-

rum spatio, siquidem probari possit. II.

ACCEPTATIONES.

Publicæ. Responsio ad objectionem, que de apochis ante
solutionis tempus notariis proponitur. II.

A D E V I T A N D A .

Explicatio hujus Extravaganzi. I.

A D S I S T E N T I A .

Choro a Canonice praefanda. I.

Qui non adficiunt, distributionibus privandi sunt. I. 103. & 115
& seq.

Canonicus ministerium, quo ab Officio eximitur, obrivens

eorum tantum dierum, quibus occupatus est, distribuio-
nes perciperi potest. II.

Monialis infirma, & Regula servandæ impar Abbatia esse
non potest. I.

Facti species, in qua id licet. I.

Abbatia pensionem, qua, cum simplex Monialis esset, frue-
batur, fratri suo remittere nequit. I.

Quam gaudet potest, cum Bullas nondum obtinuit. I.

Non ei jus adest Abbatie administrande.

Eam sine Bullis Regi Breviculi vi retinere non potest. I.

Ibidem.

Extempore facultatis Abbatia quod præcipendum.

Non potest intra Abbatia sua septa quemquam admittere,

nisi urgent proprie dicta necessitas. II.

Ne constructionum quidem ac reparationum prætextu. II.

Ibidem.

Si illa abutatur potestate sua, Moniales ea de re debent apud

Episcopum conqueri. II.

Que fidel professionem non edidit præscripto tempore, Abba-

tia fructus gaudebit non potest. II.

Varii casus propositi super Abbatia quod administrationem

confusat. II.

Lamet Tom. II.

271